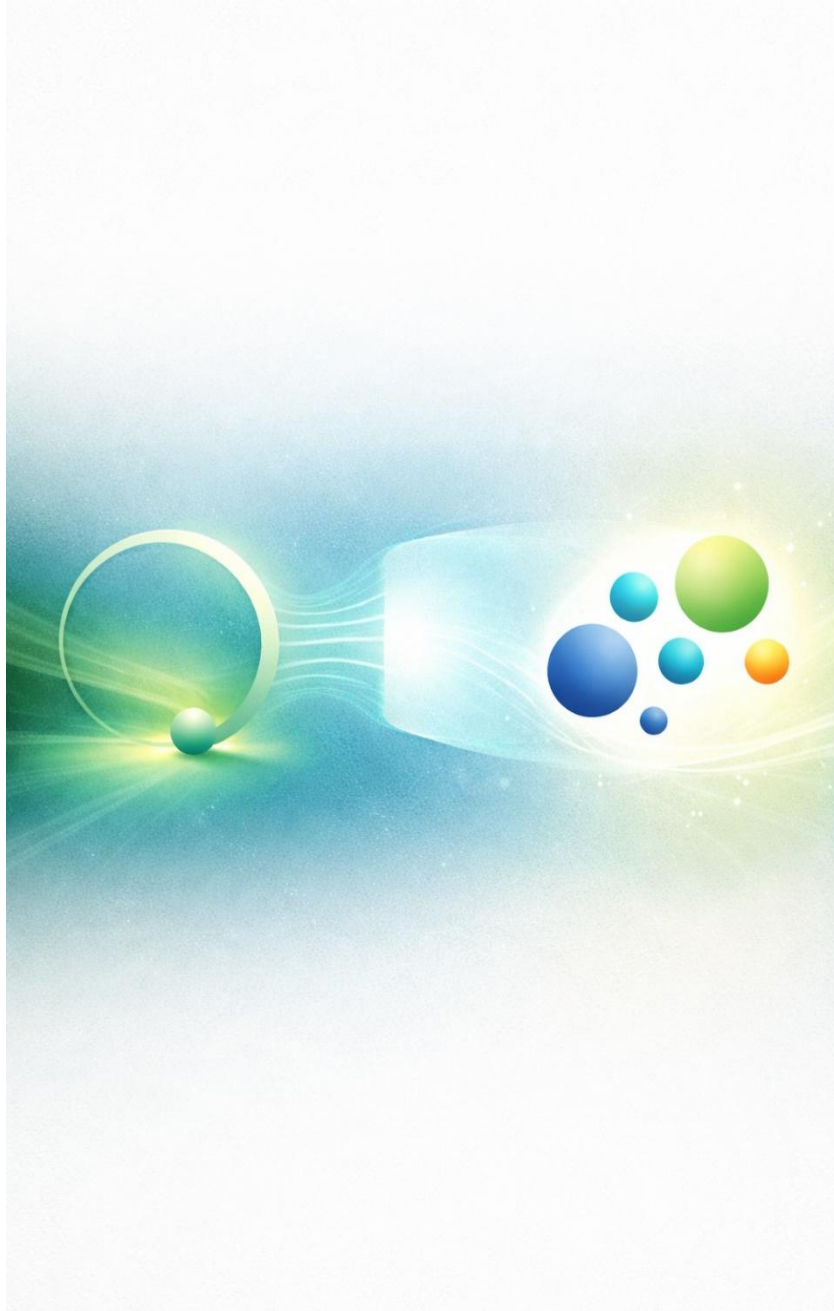

Technológiai realizmus paradigmája az óvodai nevelésben 3.

Okosóvoda Műhelytanulmányok 5.

Hol húzódnak a határok?

Az óvodai nevelés és a mesterséges intelligencia kapcsolatáról egyre többet hallunk. Digitális eszközök, „okos” alkalmazások, adatvezérelt megoldások jelennek meg a közbeszédben, gyakran azzal az ígérettel, hogy támogatják az óvodapedagógus munkáját, megkönnyítik a tervezést, vagy fejlesztik a gyermekeket.

Azonban mindez óvodáskorban különösen érzékeny kérdés. Nem mintha a digitális technológia önmagában „jó” vagy „rossz” lenne, hanem mert **a kisgyermek fejlődése egészen más logika szerint működik**, mint a digitális technológiai rendszerek.

A technológiai realizmus - azon belül a **gyermekközpontú technológiai realizmus** - éppen erre hívja fel a figyelmet: bár fontos szempont, hogy *mit tud* a digitális technológia, de a legfontosabb, hogy **mit engedhetünk meg óvodapedagógusként**, és hol kell határokat húznunk.

Miért fontos a határkijelölés?

Óvodáskorban a gyermek még nem képes önállóan értelmezni egy digitális technológiai rendszer működését. Nem tud különbséget tenni emberi szándék és algoritmikus válasz között, és nem rendelkezik azokkal a kritikai képességekkel, amelyek szükségesek lennének az önálló digitális tájékozódáshoz.

Ezért minden olyan helyzetben, ahol egy digitális eszköz „válaszol”, irányít, visszajelzést ad vagy döntést sugall, **pedagógiai kérdésről beszélünk**, nem pusztán technológiaiáról.

A határkijelölés ebben az értelemben nem tiltás. Nem a fejlődés akadálya, hanem **a gyermek érzelmi, kapcsolati és fejlődési biztonságának eszköze**.

Mit nem enged meg a gyermekközpontú technológiai realizmus?

Vannak olyan gyakorlatok, amelyek technológiai támogatással ugyan megvalósíthatók, de óvodáskorban pedagógiai szempontból azonban nem indokolhatók.

Ilyen például, amikor:

- az óvodapedagógiai értelmezés vagy visszajelzés szerepe egy technológiai rendszerhez kerül,
- a gyermek óvodapedagógus kísérése nélkül kerül kapcsolatba „reagáló” digitális eszközzel,
- a fejlődést mérőszámokkal, adatpontokkal próbáljuk leírni,

- a digitális technológia láthatatlan módon befolyásolja a gyermek viselkedését vagy döntéseit.

Ezekben az esetekben a digitális technológia nem segítő eszközzé, hanem **rejtett nevelőtárrsá** válik. Ez pedig már nem fér össze az óvodai nevelés alapelveivel.

Digitális ökológia, de kinek az érdekei szerint?

Gyakran halljuk, hogy az oktatás digitális ökoszisztémákban működik. Platformok, rendszerek, adatáramlások kapcsolódnak össze, és sokszor úgy tűnik, mintha ezek a folyamatok megállíthatatlanok lennének.

Az óvodai nevelés keretében azonban fontos kimondani: **a digitális ökológia egyáltalán nem pedagógiai indok.**

Az, hogy egy rendszer létezik, elérhető vagy „bevett gyakorlat” máshol, még nem jelenti azt, hogy a kisgyermek fejlődésének szempontjából megfelelő lenne. A gyermekközpontú technológiai realizmus szerint **előbb pedagógiai döntés születik, és csak utána következhet a rendszerhez való illeszkedés.**

Ha ez a sorrend felborul, akkor a gyermek alkalmazkodik a digitálitechnológiához, nem pedig a technológia a gyermekhez.

Ki viseli a felelősséget?

A digitális rendszerek egyik legnagyobb veszélye pedagógiai szempontból az, hogy **elmo ssák a felelősséget.** Könnyű azt mondani: „a rendszer így működik”, „ezt az alkalmazás ajánlja”, „ez az automatizmus”.

Óvodai környezetben azonban nincs olyan, hogy semleges rendszer. Minden technológiai döntés értékválasztás is: arról szól, hogy mit tartunk fontosnak, mit védünk, és mit engedünk közel a gyermek világához.

A gyermekközpontú technológiai realizmus ebben a kérdésben egyértelmű: **a felelősség mindig az emberé marad.** Az óvodapedagógusé, az intézményé, a döntéshozóké.

A nemet mondás, mint szakmai kompetencia

Az innovációról gyakran úgy beszélünk, mintha az mindig új eszközök bevezetését jelentené. Óvodáskorban azonban az innováció sokszor éppen abban áll, hogy felismerjük: *ez most nem szolgálja a gyermek érdekeit.*

A nemet mondás nem lemaradás. Nem elutasítás. Hanem **tudatos szakmai döntés**.

Az óvodapedagógus szerepe ebben a folyamatban kulcsfontosságú. Ő az, aki a gyermek világát ismeri, aki látja az érzelmi reakciókat, a kapcsolatok dinamikáit, a fejlődés finom jeleit. Ezeket a tapasztalatokat nem lehet algoritmusokkal helyettesíteni.

Mit jelent mindez a mindennapi gyakorlatban?

A gyermekközpontú technológiai realizmus nem kész recepteket ad, hanem **értelmezési keretet**. Segít abban, hogy:

- merjünk kérdezni,
- merjünk határokat kijelölni,
- és merjünk nemet mondani, amikor szükséges.

Az óvodai nevelés lényege továbbra is a kapcsolat, a kísérés és az értelmezés. A digitális technológia, ha jelen van, csak ebben a keretben támogathatja az óvodapedagógus munkáját.

Záró gondolat

A jövő óvodája nem attól lesz korszerű, hogy mennyi digitális technológia veszi körül a gyermeket. Hanem attól, hogy az óvodapedagógus **mennyire tudatosan és felelősen dönt arról, mit enged be a gyermek világába**.

A gyermekközpontú technológiai realizmus ebben segít: nem lelkesít, nem riogat, hanem gondolkodásra hív.

És óvodáskorban ez talán a legfontosabb.